

Lavbetena lider alltfjämt av alltför stort antal renar

Näringspolitiska intressen åsidosätter skyddet av naturresurserna i beslutsfattandet

Statens revisionsverk har granskat hur jord- och skogsbruksministeriets naturresursstrategi har förverkligats i fråga om renskötseln. I sin administration av renskötseln innehar jord- och skogsbruksministeriet två olika roller: ministeriet skall å ena sidan främja renskötseln men å andra sidan också övervaka exploateringen av naturresurserna. På basis av revisionen kan konstateras att i ministeriets beslut de näringspolitiska intressena har inverkat mera än skyddet av naturresurserna.

Till jord- och skogsbruksministeriets uppgifter hör att reglera antalet renar. Med tanke på principen för ett hållbart utnyttjande av naturresurserna är det viktigt att antalet renar dimensioneras enligt lavbetenas bärkraft. Ministeriet har senast år 2000 minskat det högsta tillåtna antalet renar med 7,8 %. Enligt en sakkunnig bedömning är antalet renar alltfjämt för stort i förhållande till lavbetenas bärkraft.

Som ett missförhållande konstaterades vid revisionen också inexaktheten vid beräkningen av antalet renar. De av renägarna uppgjorda förteckningarna över renarna är inte fullständiga, för vid renskiljningarna kan alla renar inte räknas. Jord- och skogsbruksministeriet har endast begränsade möjligheter att kontrollera riktigheten hos renförteckningarna. Renförteckningarna fungerar emellertid som basdata för renägarnas ekonomiska rättigheter och skyldigheter. Revisionsverket anser därför att övervakningen av noggrannheten vid meddelande av antalet renar bör förbättras från den nuvarande.

De viktigaste formerna för stöd till renskötseln är stöd per djur och finansieringsstöd. En förutsättning för att erhålla stöd är att mottagaren äger ett visst minimiantal renar. Med tanke på stöden vore det mest fördelaktigt att äga så många renar som möjligt, vilket åter inte är önskvärt med hänsyn till naturresursstrategin. Finansieringsstöd kan erhållas enligt övervägande för många olika slags ändamål, också för anskaffning av ytterligare renar. Det är således möjligt att anskaffning av renar stöds med statsmedel samtidigt som man går in för att minska antalet renar så att det motsvarar lavbetenas bärkraft.

Stödet per djur är ett uttryckligt näringspolitiskt stöd, som kopplats till naturresursstrategin genom att stöd inte beviljas för renar som överstiger det högsta tillåtna antalet. Stödet per djur togs i bruk år 1995, när det antogs att medlemskapet i EU skulle sänka priset på renkött. Grunden för stödet försvann mycket snabbt i och med stegringen av priset på renkött, varefter utbetalningen av stödet började motiveras med ett strukturellt utvecklande av renskötseln. Man ville att renägandet skulle koncentreras på färre händer och gick in för att höja det minimiantal renar som utgjorde villkor för stödet.

Det stöd som betalats för en ren har årligen varierat mellan 90 och 160 mk/ren. Någon klar logik står inte att finna i variationerna i stödets storlek. Revisionsverket anser också att stödet per ren och

stödet storlek borde motiveras klarare än för närvarande, i synnerhet emedan det ursprungliga motivet för stödets ibruktagande inte existerar.

Att få finansieringsstöd förutsätter bl.a. att näringsidkarens ekonomiska livskraft kan påvisas. Renskötselförbrukarna livskraft kan emellertid i praktiken inte verifieras, emedan de inte har skyldighet att föra anteckningar eller bok över sina intäkter och utgifter av renskötseln. Det finns därför inte heller tillförlitliga data över hur de utbetalda stöden har inverkat på renskötseln.

Inom renskötseln pågår som bäst både ett projekt gällande ett system för anteckningar inom renskötseln och ett projekt gällande bokföring av renskötselns lönsamhet. Revisionsverket anser det vara viktigt att båda systemen tas i bruk så snart som möjligt, och även att effekterna av de stöd som betalas till renskötseln börjar utredas.